

ния. Оцениваем это исключительно положительно, так как, прежде всего это дает толчок к развитию сменившейся парадигмы образования, новых возможностей в обеспечении образовательного процесса, коммуникаций и коллабораций между участниками. Нам еще многое предстоит сделать. Это касается не только технических вопросов, но и учебно-методических, а также психологических.

Список литературы:

1. <https://primeminister.kz/ru/news/reviews/distancionnoe-obuchenie-prodolzhitsya-v-kazhastane-s-1-sentyabrya-dezhurnye-klassy-obespechenie-uchebnikami-i-zakup-kompyuterov-1775416>
2. <https://www.imemo.ru/news/events/text/obrazovanie-v-usloviyah-pandemii-chto-pokazivaet-krizis>
3. <https://academia.interfax.ru/ru/analytics/research/4491/>
4. <https://enic-kazakhstan.kz/ru/post/52>

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ ЖЕТІСТІКТЕРІН БАҒАЛАУ ФОРМАЛАРЫ

Ещанова Жанаргуль Ануарбековна,
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,
директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары,
М.Хәкімжанова атындағы № 20 жалпы білім беретін мектебі,
Қостанай қаласы

Аннотация

Өзектілігі: оқушылардың білім беру сапасы қай уақытта да бағаланатын, өлшенетін, бақыланатын көрсеткіш. Мақалада білім беру сапасын анықтайтын жұмыс түрлері көрсетілген. Оның ерекшелігін білу, әр мұғалім мен оқушының міндеті.

Мақсаты: оқырмандар назарына оқу жетістіктерін бақылау жолдарын көрсеті, тиімді жақтарын сипаттау.

Түйінді сөздер: сапа, бақылау, ҰБТ, портфолио, сыртқы бақылау, ішкі бақылау.

Аннотация

Актуальность: качество образования учащихся-это всегда оцениваемый, измеряемый, контролируемый показатель. В статье перечислены виды контролей качества образования, используемые на сегодняшний день. Знать ее специфику, задача каждого учителя и ученика.

Цель: донести до читателей виды и особенности контроля учебных достижений учащихся.

Ключевые слова: качество, контроль, ЕНТ, портфолио, внешняя оценка, внутренняя оценка.

Abstract

Relevance: The quality of students ' education is always an estimated, measurable, and controlled indicator. The article lists the types of education quality controls used today. To know its specifics is the task of every teacher and student.

Goal: to convey to the readers the types and meaningfulness of the control of students ' academic achievements.

Keywords: quality, control, UNT, portfolio, external evaluation, internal evaluation.

Қазақстандағы білім беру сапасын бағалау бұрынғысынша бақылаушы және басқарушы органдардың бақылауында болады. Ол сыртқы бақылау–тестілеу, бақылау алшақтықтары және аттестаттау, лицензиялау және т.б іс-шаралар арқылы жүзеге асырылады.

Сыртқы бақылау 2012 жылы алаш рет Республика мектептеріне енгізілді. Оқу жетістіктерін сырттай бағалау – орта білім беру жүйесіндегі білім сапасын тәуелсіз бақылау түрлерінің бірі. Оның көмегімен: оқушылардың математика, жаратылыстану пәндері, оқу сауаттылығы ақпараттық-коммуникациялық дағдыларын тексеруге мүмкіндік туады. Сыртқы бақылау жыл сайын 4, 9 және 11 сынып оқушылары арасында өткізіледі. Біздің мектеп те оқушыларды осындай бақылау түрлеріне дайындау мақсатында үздіксіз жұмыс жүргізіледі. Мұғалімдерде арнайы жоспар бар, ол мектеп әкімшілігімен жыл басында бекітіледі, жоспар бойынша жұмыс жыл сайын қадағаланады. Мұғалімдер

білім алушылармен сабақ барысында қосымша дайындық жұмыстарын өткізеді, сабақтың бірер минуттарын тест, деңгейлік тапсырмаларға бөледі. Оқушылар бірте-бірте осындай жұмыс түрлеріне машықтанады.

Дегенмен, бүкіл білім беру саласында үздіксіз өзгертулер енгізіліп келеді, сыртқы бақылау түрінде де осындай өзгерістер байқалады. Бүгінгі күні бағалау қайта форматтауды қажет етеді, өйткені бақылау өлшеуіші нақты көрсеткіштерді нашар көрсетеді. Халықаралық тәжірибені ескеріп, сыртқы бақылауды халықаралық зерттеулер деңгейінде құрастыру қажет, мұнда ұсақ мәселелерге дейін білім жетістіктері туралы нақты деректерді жинау бойынша деректер енгізілуі қажет. Осыған байланысты сыртқы бақылау ережелері бойынша өзгерістер енгізілуі мүмкін.

Жоғарыда тоқталып кеткен сыртқы бақылаудан басқа, білім беру сапасын бақылауды оқу орындарының өздері де жүзеге асырады. Атап айтқанда, оқушылардың күнделікті және жылдық үлгерімі, келесі сыныпқа көшу және мемлекеттік емтихандардың нәтижелері, оқу-тәрбие процесінің жеке параметрлерінің жай-күйін талдау да білім алушылардың сапасын бақылауға мүмкіндік береді, жыл бойы үздіксіз жүргізіліп отырады.

Білім беру саласында салыстырмалы талдау жүргізу және шетелдік тәжірибені зерделеу мен білім беру сапасын бағалау нәтижесінде біздің елімізде белгілі бір жүйелілік қалыптасты, жаңа бақылау әдістері қолданыла бастады. Осыған байланысты оқу орындарының өзін-өзі бағалау рәсімдері кеңінен енгізіле бастады. Сондай-ақ сыртқы бағалаудың, орта білім берудің жекелеген деңгейлерін аяқталғаннан кейін оқушылардың академиялық білімін мемлекетаралық бақылау (МАБ) және орта мектеп бітірушілері үшін «Ұлттық бірыңғай тестілеудің» жаңа нысандары енгізілуде [1].

Дәстүрлі түрде оқушының оқу жетістігі – бұл жалпы пән бойынша (пәндік құзыреттер жалпы пәнді оқудан күтілетін нәтижелер ретінде) және әрбір сынып бойынша (жекелеген оқу курстарын оқудан күтілетін нәтижелер ретінде) білім, білік және дағдылар тізбесінде көрініс табатын меңгеру деңгейі.

Білім беру сапасын бағалау үшін оқушылардың оқу жетістіктерін және олардың белгіленген стандарттарға сәйкестігін бағалау пайдаланылады. Шын мәнінде, білім сапасы оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаумен анықталады, яғни бағалау білім сапасын басқарудағы негізгі критерий болып табылады. «Оқушының жетістігі» ұғымы білімнің құндылығы мен мақсатымен және оның мазмұнымен өзара байланысты [2].

Диагностика оқушылардың оқу жетістіктерінің көрсеткіштерін анықтау немесе бағалау үшін қажет. Диагностикалық қызметке бақылау, тексеру, бағалау кіреді. Оқыту сапасының критерийі – болжамды түрде құрылған мақсаттар мен оқу нәтижелерінің тепе-теңдігі, ал оның көрсеткіші-оқушылардың оқу материалын игерудің белгілі бір деңгейіне жетуі.

Бағалау жүйесінің объективтілігінің диагностикалық маңыздылығына назар аудару қажет.

Оқушының оқу жетістіктерін өлшеу дәлдігі оның оқу жетістіктері мен жеке жетістіктерінің сапасына әсер ететінін атап өтуге болады. Ол үшін оқушының оқу жетістіктерінің өлшеуіштері мазмұны мен құрылымы бойынша ұтымды тыңдалуы керек. Өлшегіштерге оқушылардың жетістіктерінің сапалық және сандық сипатының берілген параметрлері бар білім салалары бойынша оқушылардың оқу дайындығының деңгейін алдын ала анықтайтын құралдар мен тәсілдер жатады. Педагогикалық өлшеу әдістерінің ішінде ең көп тарағандары бақылау, білімді тексерудің ауызша формасы, білімді тексерудің жазбаша формасы, сұхбат түрінде сұхбат, сауалнама және т.б [3].

Қорытынды бақылауды жүргізу үшін оқушылардың жетістіктерін, оқытудың әр сатысы бойынша анықталған нәтижелерге қол жеткізуін бағалау мақсатында бақылау жұмыстары, тест түріндегі тексеру құралдары жасалады. Ал білім беру салалары бойынша оқушылардың кіріктірілген оқу жетістіктерін, яғни білім беретін оқу жетістіктерін сүзу өлшеу-тапсырмалар жүйесі арқылы жүзеге асырылады және бағаланады.

Қазіргі уақытта бағалаудың сынақ формасын қолданатын шетелдік мамандар өткен ғасырдың 80-жылдарынан бастап олқылықтарды жою үшін түзетулер іздеуде. Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың шешімдерінің бірі ретінде АҚШ-та портфолио идеясы кең таралды. Ал Ресейде бүгінде бағалаудың бұл әдісі қолданылады.

Бағдарларды (Ұлттық бірыңғай тестілеу) және бейіндік оқытуды енгізуге байланысты ол Қазақстанда да енгізілетін болады. Бұл туралы 12 жылдық білім беруге арналған жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының негізгі ережесінде айтылған.

Оған оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың келесі түрлері кіреді: сыртқы бағалау, ішкі бағалау және портфолио. Бағалаудың ерекше түрі портфолиоға тоқталғым келеді.

Портфолионың негізгі функциялары:

- Бақылаушы – білім алушының пән бойынша құзыреттілігін көрсетеді
- Диагностикалық – жетістіктердің уақытын көрсетеді
- Рейтингік – білім – білік дағдыларын көрсетеді

Портфолио негізінде мектеп түлегінің қорытынды бағасы құрылып, жалпы білім берудің келесі кезеңінде әр оқушының білімін жалғастыру мүмкіндігі немесе мүмкін еместігі туралы шешім қабылданатын көрсеткіштердің бірі. Портфолионы құрастыру, оқу процесі кезеңіне түрлі деңгейдегі жетістіктерін көрсету, танысып жатқан оқу орны үшін көп мәлімет беретін болдады.

Портфолио әдеттегі білімнен, дағдылардан басқа, оқушының құзыреттілігін тексеруге, бағалауға мүмкіндік береді. Портфолио-бұл бағалау түрі ғана емес, сонымен қатар оқушылардың оқу мотивациясына көмектеседі, оқу мүмкіндіктерін кеңейтеді. Портфолио міндеті-баланың не істей алатындығын көрсету. Бұл жаңа оқу процесін ұйымдастырудың құралы, алдыңғы оқу үрдісіне қарағанда оқушының білімі мен дағдыларындағы прогресс жолдарын анықтайтын көрсеткіш. Мазмұны бойынша портфолио әртүрлі: тақырыптық, пәндік, тілдік және т. б.

Тақырыптық портфолио оқушының белгілі бір тақырып бойынша белгілі бір кезең ішінде қол жеткізген жетістіктерін қамтиды.

Пән портфолиосында оқушының өзіне ұнайтын немесе одан да көп қабілеттері бар белгілі бір пән бойынша жетістіктері жинақталған.

Тілдік портфолио (портфолионың бұл түрі Еуропа кеңесінде көбірек қолданылады) оқушылардың тілдік құзыреттілігі жинақталады, яғни тілдік құзыреттілік дәрежелері өлшеу кестесін қолдана отырып, оқушының белгілі бір тілді игергенін анықтауға болады.

Жалпы портфолио да болады. Ол оқушының бір емес, бірнеше салада, бірнеше тақырыпта немесе тіпті өмірде қол жеткізген жетістіктерін жинақтайды.

Білім беру саласында үздіксіз еңбектің нәтижесінде оқушылардың білім сапасын бақылау қажеттілігін түсіне бастадым, ол ҚР білім мен ғылым министрлігімен бекітілген нормаларға сай жүруі тиіс. Жоғарыда аталған бақылау формаларының тиімділігі жылдан жылға артып, түрленіп келеді. Басқа мемлекеттермен қарым – қатынас орнату мақсатында тәжірибе алмасу қарқынды жүргізілуі тиіс.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті Білім беру стандарты.- Астана, 2006. –72 Б.
2. Білім туралы Қазақстан Республикасының Заңы // Қазақстан Республикасындағы Білім туралы заңнама. – Алматы: Юрист, 2004. – 224 Б.
3. Жадрина М.Ж. Дидактические аспекты дифференциации содержания школьного образования. – Алматы: РИК, 2000. – 91-98 с.
4. Михеева В.И. Портфолио и построение образовательного рейтинга выпускника основной школы//Педагогика. – 2009. – №2.